

NORME CONFLICTUALE PRIVIND ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI

Lucia-Ștefania Avram

Abstract

The author of this paper analyzes the legal norms regarding the marriage in different countries, the applicable international private law and the conflicts of laws when the parties are from different countries or have same sex. Nowadays, thanks to the migration opportunities, most of the couples are from different countries and the fact that people have more and more rights and freedoms, several countries accept the same-sex official couples. The problem appears once the couples have children or return to the country of origin, where the marital status is no longer recognized. Then the conflicts of laws must be carefully analyzed, and decisions should be taken in the best interest and safety in order to protect the families. During the research were discovered several families still waiting for their situation to be clarified and a lot of folders still open on the tables of several Courts. The author also analyzes the conflicts of laws during the history of the Romanian legislation.

Keywords: *conflict of laws, marriage, romanian legislation, different jurisdictions*

Introducere

Dreptul internațional privat are ca obiect de reglementare raporturile de drept internațional privat, adică raporturile civile, comerciale, precum și alte raporturi de drept privat cu element de extraneitate¹, acea împrejurare de fapt datorită căreia un raport juridic are legătură cu mai multe sisteme de drept. Dispozițiile codului civil privind dreptul internațional privat sunt aplicabile în cazul în care nu există o altă reglementare în convențiile internaționale la care România este parte, dreptul Uniunii Europene sau dispozițiile din legile speciale².

România este parte la unele convenții internaționale care instituie norme conflictuale în materie de căsătorie, printre care³ Convenția internațională pentru reglementarea conflictului de lege în materie de căsătorie⁴, Convenția de drept internațional privat privitoare la conflictele de legi relative la efectele căsătoriei

---

¹ Art. 2557 C. civ. – Obiectul reglementării.

² Art. 1064 C. pr. civ. – Procesul civil internațional – domeniul de aplicare.

³ D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 222.

⁴ Semnată la Haga la 30 mai 1902 și ratificată de România prin Decretul-lege nr. 873/1904, publicat în M. Of. nr. 49 din 3 iunie 1904.

asupra drepturilor și datoriilor soților în raporturile lor personale și asupra averilor lor⁵, Convenția asupra cetățeniei femeii căsătorite⁶, Convenția privind consimțământul la căsătorie, vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor⁷, Convenția nr. 166 a Comisiei Internaționale de Stare Civilă referitoare la eliberarea extraselor multilingve ale actelor de stare civilă⁸, Tratatul bilateral dintre România și Republica Moldova privind asistența juridică în materie civilă și penală⁹ și Tratatul bilateral din România și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în cauzele civile¹⁰.

Despre familie

Căsătoria este definită în art. 259 C. civ. ca uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii, în scopul de a întemeia o familie. Aceasta reprezintă un act juridic bilateral, solemn, ale cărei condiții, încheiere și desfacere sunt reglementate în mod imperativ și minuțios.

Datorită mobilității pe care o au cetățenii români în ultimii ani, raporturile de familie cu element de extraneitate au o pondere semnificativă în instanțele judecătorești. Dispozițiile dreptului internațional privat privesc stabilirea competenței internaționale instanțelor românești, legea aplicabilă, recunoașterea și posibilitatea de a pune în aplicare hotărârile judecătorești ori a altor titluri executorii obținute pe teritoriul altor țări.

Existența unui element de extraneitate cere rezolvarea a două probleme de drept internațional privat: conflictul de legi, pentru a determina sistemul de drept al cărui stat este aplicabil în raportul juridic cu pricina și conflictul de jurisdicții, care determină instanța competentă în soluționarea cauzei și procedura aplicabilă. Elementul de extraneitate poate fi oricare element din structura unui raport juridic, ca subiectele, conținutul sau obiectul¹¹.

---

⁵ Încheiată la Haga la 4 iulie 1905 și ratificată de România prin Decretul-lege nr. 1007/1912, publicat în M. Of. nr. 261 din 28 februarie 1912.

⁶ Încheiată la New York la 29 ianuarie 1957, la care România a aderat prin Decretul nr. 339/1960, publicat în B. Of. nr. 20 din 22 septembrie 1960.

⁷ Adoptată de Adunarea Generală a ONU, la New York, la 10 decembrie 1962, ratificată de România prin Legea nr. 116/1992, publicată în M. Of. nr. 330 din 24 decembrie 1992.

⁸ Semnată la data de 8 septembrie 1976 la Viena, la care România a aderat prin Legea nr. 65/2012, publicată în M. Of. nr. 277 din 26 aprilie 2012.

⁹ Semnat la Chișinău, la 6 iulie 1996, ratificat de România prin Legea nr. 177/1997, publicată în M. Of. nr. 310 din 13 noiembrie 1997.

¹⁰ Semnat la București la 30 ianuarie 2002, ratificat de România prin Legea nr. 3/2005, publicată în M. Of. nr. 183 din 3 martie 2005.

¹¹ Conf. univ. dr. Aurelian Gherge, *Teoria conflictelor de legi în Noul cod civil*, ed. a II-a revizuită și adăugită, Ed. Contrast, 2013, p. 1.

Logodna și căsătoria sunt reglementate în codul civil¹² atât în Cartea a II-a (*Despre familie, art. 258-534*) și în Cartea a VII-a (*Conflicte de legi - Dispoziții de drept internațional privat. Familia, art. 2585-2612*), cât și în anumite dispoziții din Codul de procedură civilă.

Până la intrarea în vigoare a Noului Cod civil, 1 octombrie 2011, materia familiei era reglementată în Codul familiei¹³. În Hotărârea nr. 277 din 11 martie 2009 pentru aprobarea Tezelor prealabile ale proiectului de lege - Codul civil¹⁴ s-a menționat faptul că noua reglementare propune renunțarea la ideea unui cod distinct care să guverneze acest domeniu, introducând întărirea obligației statului de a sprijini, prin măsuri economice și sociale, încheierea căsătoriei, precum și dezvoltarea și consolidarea familiei, introducând stabilirea competenței privind aplicarea dispozițiilor în sarcina instanței tutelare, instituția logodnei, alegerea regimului matrimonial, efectele patrimoniale generale ale căsătoriei¹⁵ și regimul separației de bunuri¹⁶.

Logodna

Primul pas spre încheierea căsătoriei este promisiunea, numită logodnă, care se poate încheia doar între bărbat și femeie, nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă. Aceasta este reglementată în art. 266-270 și 2585 C. civ.

Încheierea căsătoriei nu este condiționată de încheierea logodnei, deși condițiile de fond pentru încheierea logodnei sunt similare celor pentru căsătorie, cu excepția avizului medical și a autorizării instanței de tutelă¹⁷.

Libertatea de a se căsători este garantată de art. 12 din Constituția României și de art. 12 CEDO. Astfel, începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept. Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți și pe egalitatea acestora iar autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.

---

¹² Noul Cod civil al României a fost adoptat la data de 25 iunie 2009 prin Legea nr. 287/2009, publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iunie și a intrat în vigoare la 1 octombrie 2011, prin Legea nr. 71/2011, publicată în M. Of. nr. 209 din 10 iunie 2011

¹³ În vigoare de la 26 iulie 1993 până la 30 septembrie 2011, fiind abrogat prin Legea nr. 71/2011 și înlocuit de Ordonanța de urgență nr. 25/1997.

¹⁴ <http://legislatie.just.ro/Public/DetailiiDocument/104204>.

¹⁵ Regimul primar imperativ, cum sunt cele privitoare la locuința familiei, locuință care va avea un regim identic, indiferent de regimul matrimonial ales de soți.

¹⁶ În care fiecare dintre soți este proprietar exclusiv asupra bunurilor dobândite înainte de încheierea căsătoriei, precum și a celor pe care le dobândește în nume propriu după această dată.

¹⁷ D. Lupașcu, C.C. Crăciunescu, *Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 41.

Vechile reglementari românești¹⁸ defineau logodna ca un contract care obliga la încheierea căsătoriei și care nu putea fi desfăcut decât în cazurile comune prevăzute de lege¹⁹.

În Codul civil de la 1864²⁰ logodna era considerată o simplă stare de fapt, un proiect de căsătorie.

Conform jurisprudenței²¹, logodna constituie o relație cu caracter social, moral și cultural cu posibile consecințe juridice în plan patrimonial, în cazul ruperii unilaterale a acesteia. Conform art. 1635 C. civ., ceea ce a fost prestat în temeiul unei cauze viitoare, care nu s-a împlinit, este supus restituirii. Astfel²², sunt supuse restituirii darurile pe care logodnicii le-au primit în considerarea logodnei sau, pe durata acesteia, în vederea căsătoriei, cu excepția darurilor obișnuite. Darurile obișnuite pot fi considerate cele cu oferite cu ocazia zilei de naștere, de Crăciun sau de ziua îndrăgostiților, care au o valoare modică în raport cu nivelul de trai al donatorului.

Darurile se restituie în natură prin restabilirea situației anterioare, iar dacă aceasta nu este cu puțință ori dacă victima nu este interesată de reparația în natură, prin plata unei despăgubiri, stabilite prin acordul părților sau, în lipsă, prin hotărâre judecătorească.

În cazul litigiilor cu elemente de extraneitate este aplicabilă legea națională a fiecăruia dintre viitorii soți *la data încheierii* promisiunii de căsătorie. Dacă persoana are mai multe cetățenii se aplică legea statului de care este cel mai strâns legată sau are reședința sa obișnuită, conform art. 2568 alin. 2 C. civ.

Potrivit dispozițiilor speciale și convențiilor internaționale la care România este parte, în cazul apatrizilor sau refugiaților, trimiterea la legea națională este înțeleasă ca fiind făcută la legea statului unde are reședința obișnuită.

Legile statului de cetățenie asigură ocrotirea intereselor persoanelor fizice resortisante, indiferent unde acestea s-ar afla. Astfel, conform art. 17 din Constituția României, cetățenii români se bucură în străinătate de protecția statului român și trebuie să-și îndeplinească obligațiile corespunzătoare.

Statutul de refugiat se poate acorda la cerere străinului care, în urma unei temeri bine întemeiate de a fi persecutat pe considerente de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică, se află în afara țării sale de origine și care nu poate primi sau, ca urmare a acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări²³.

---

¹⁸ Pravila lui Matei Basarab (art. 173), Codul Calimah (art. 66-85), Codul Andronache Donici (art. 1-7).

¹⁹ Drept civil. Familia – Prof. A. Gherghe, Ed. Contrast, 2014, p. 17.

²⁰ În vigoare de la 1 iulie 1865 până la 1 octombrie 2011.

²¹ Jurisprudența ICCJ, Secția I civilă, decizia nr. 3084 din 11 noiembrie 2014 – [http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery\[0\].Key=id&customQuery\[0\].Value=117488](http://www.scj.ro/1093/Detalii-jurisprudenta?customQuery[0].Key=id&customQuery[0].Value=117488).

²² Art. 268 C. civ. – Restituirea darurilor.

²³ Art.2 din Ordonanța nr. 102 din 31 august 2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, publicată în M. Of. nr. 1136 din 1 decembrie 2004.

Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei

Potrivit art. 2586 C. civ., condițiile de fond cerute pentru încheierea căsătoriei sunt determinate de legea națională a fiecăruia dintre viitorii soți *la momentul celebrării* căsătoriei, iar dacă una dintre legile străine prevede un impediment incompatibil cu încheierea unei căsătorii în România, acel impediment va fi înlăturat ca inaplicabil în cazul în care unul dintre viitorii soți este cetățean român și căsătoria se încheie pe teritoriul României, apărându-se astfel principiul fundamental al libertății cetățenilor români de a încheia o căsătorie²⁴.

Legea în vigoare la momentul încheierii căsătoriei rămâne astfel valabilă, indiferent dacă după încheiere apare o schimbare, cum a fost intrarea în vigoare a Noului cod civil, în România, la 1 octombrie 2011.

Conform Codului civil, în România căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal, serios și liber al acestora (*art. 271 și 1204 C. civ.*), este interzisă încheierea unei noi căsătorii de către persoana care este căsătorită (*bigamia - art. 273 C. civ.*), este interzisă căsătoria între rude (*art. 274 C. civ.*) și este interzisă căsătoria între persoane de același sex (*art. 277 C. civ.*), spre deosebire de unele țări, precum Franța, unde căsătoria este contractată de către două persoane de sex diferit sau de același sex sau unele țări arabe, unde este permisă bigamia.

Căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți sunt majori (*art. 272 C. civ.*), iar din motive temeinice, cum ar fi starea de graviditate a unui minor care a împlinit vârsta de 16 ani, se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților sau a tutorelui, și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. Minorul care se căsătorește dobândește capacitatea de exercițiu deplină, însă o pierde în caz de divorț până la vârsta de 18 ani. Acest fapt, în Franța și în Elveția poartă numele de *emanciparea minorului*, instituție care permite încheierea căsătoriei înainte de vârsta majorității. În Elveția, vârsta minimă pentru căsătorie era de 18 ani, până în 2013, când art. 94 C. civ. a fost abrogat și înlocuit cu art. 183 alin. 2, confirm căruia minorii și majorii sub curatelă pot fi autorizați de către reprezentanții lor legali în vedea căsătoriei.

În **Algeria**, vârsta matrimonială este de 19 ani, conform art. 7 din Codul familiei, dar judecătorul poate acorda o dispensă de vârstă din motive întemeiate, dacă cei doi soți sunt apti să încheie căsătoria.

O altă condiție este inexistența rudeniei linie dreaptă și în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv (*art. 274 C. civ.*), exceptând motivele temeinice, care ar putea permite căsătoria între rudele în linie colaterală de gradul al patrulea, cu permisiunea instanței de tutelă în a cărei circumscripție își are domiciliul cel care cere încuviințarea. Aceste dispoziții sunt aplicabile și în cazul rudeniei din adopție.

---

²⁴ Art. 2586 C. civ. vine în sprijinirea art. 12 CEDO, conform căruia bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale.

De altfel, nu este permisă căsătoria între tutore și persoana minoră care se află sub tutela sa și nici cea dintre alienatul mintal și debilul mintal (*art. 275 C. civ.*).

Impedimente în dreptul altor state

Altfel de impedimente s-ar putea referi, de exemplu, la interzicerea căsătoriei între persoane de religii diferite, interzicerea recăsătoririi după divorț sau obligativitatea constituirii unei dote, la fel cum România interzice căsătoria între persoane de același sex, parteneriatul înregistrat sau bigamia, instituții permise în alte state.

Conform art. 19 alin. 2 din Legea nr. 105/1192 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat²⁵, „căsătoria unui cetățean român aflat în străinătate putea fi încheiată în fața *autorității locale* de stat competente [.]” Există state unde numai căsătoria religioasă este suficientă, fără cea civilă – acest tip de căsătorie nu era, deci, recunoscut ca valabil în România, chiar dacă unul din soți este cetățean român. Situația însă s-a schimbat, deoarece în art. 2587 C. civ. precizează că „forma încheierii căsătoriei este supusă legii statului pe teritoriul căruia se celebrează”, fără a restricționa cu privire la autoritatea religioasă.

Influența factorului religios în instituția familiei este considerabilă, specialiștii atrăgând atenția asupra impregnării sale încă din cele mai vechi timpuri, cu obiceiurile și valorile sociale. Până în secolul al XVI-lea încheierea căsătoriei era de competența exclusivă a Bisericii, fiind supuse dreptului canonic.

În **Algeria**, bărbatul are dreptul de a se căsători cu mai multe femei, în limitele legii, dacă motivele sunt întemeiate și dacă condițiile și intenția echității sunt întrunite, conform art. 7bis din Codul familiei. Este însă interzisă căsătoria cu două surori în același timp sau o nepoată și o mătușă²⁶. Deși în România poligamia este interzisă, în cazul în care o cetățeană română solicită recunoașterea unor drepturi izvorâte dintr-o căsătorie încheiată într-un stat care permite poligamia, cum ar fi, de exemplu, dreptul de întreținere, s-a apreciat că aceste efecte vor fi recunoscute²⁷. Poligamia era recunoscută în timpul geto-dacilor, când căsătoriile se încheiau între persoanele din aceeași clasă și categorie socială iar dota era considerată ca un ajutor în sarcinile căsătoriei, reglementată inclusiv în art. 1233-1293 C. civ. de la 1864. Conform legislației, bărbatul era obligat să-și întrețină soția, iar aceasta trebuia să contribuie la sarcini cu a treia parte din veniturile sale.

Constituirea unei dote este condiție de fond, alături de capacitate, prezența tutorelui miresei, prezența a doi martori și lipsa impedimentelor legale, așa cum

²⁵ În vigoare până la Noul Cod Civil.

²⁶ Art.30 din Ordonanța 05-02 din 27 februarie 2005, care modifică și completează Legea 84-11 din 9 iunie 1984 privind Codul familiei algerian

²⁷ D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. Beck, București, 2013, p. 183.

este stipulat în art. 9bis din Codul familiei. Dota, sau zestrea, reprezintă suma de bani pe care soția o primește de la familia ei în momentul încheierii căsătoriei, sau orice bun licit, din punct de vedere legal. Aceasta dotă îi aparține în miresei și dispune în mod liber de ea²⁸. Consumarea căsătoriei sau decesul soțului dă dreptul miresei să dispună în integralitate de dotă, dar în caz de divorț înainte de consumarea căsătoriei, aceasta va pierde jumătate din dotă²⁹.

În cele mai multe cazuri, acești bani nu sunt consumați, iar în caz de divorț, se adaugă banilor primiți de la soț ca despăgubire, ceea ce face ca majoritatea bărbaților musulmani să se considere nedreptățiți.

Tot în Algeria, căsătoria este interzisă între o femeie musulmană și un bărbat de altă religie, conform art. 30 din Codul familiei.

Cu mulți ani înainte, regimul dotal reprezenta unica formă de regim matrimonial recunoscută în dreptul roman, iar existența dotei crea raporturi de ordin pecuniar între soți. În Franța, înainte de secolul al XVI-lea, regimul dotal exista în partea de Sud, cea a dreptului scris, iar regimul comunitar exista în partea de Nord, unde dreptul se baza pe cutumă.

Până în 2011, **Malta** era singura țară din Uniunea Europeană unde nu exista o cale legală de a pune capăt unei căsătorii prin divorț. Cei care locuiau în străinătate sau cei care nu era căsătoriți cu maltezi puteau obține divorțul în afara țării, iar apoi acesta era recunoscut în Malta. În schimb, pentru restul populației existau doar două căi de a termina o căsătorie: separare legală – prin care partenerii puteau obține împărțirea bunurilor, dar nu și dreptul de a se recăsători.

În Italia, art.89 din codul civil menționează faptul că soția rămasă văduvă (*luto vedovile*) sau divorțată nu se poate recăsători timp de 300 de zile (*tempus lugendi*), pentru a evita incertitudini cu privire la paternitatea unei eventuale sarcini. În cazul nerespectării acestui termen, căsătoria nou încheiată nu este nulă, dar soții vor trebui să plătească o amendă între 20 și 80 de euro sau să fie demonstrat faptul că este exclusă posibilitatea unei sarcini.

Interzicerea sau echivalarea unor forme de conviețuire cu căsătoria

Concubinajul este acea relație interumană în care doi adulți hotărăsc că trăiască și să se gospodărească în comun. Acesta este cel mai des întâlnit în cadrul logodnei, perioadă în care cele două părți trăiesc împreună ca o familie, însă în concubinaj lucrurile sunt, de cele mai multe ori, la comun, spre deosebire de

²⁸ Art. 14 din Codul familiei algerian

²⁹ O cutumă asemănătoare cu privire la dotă exista și în jus Valachicum, vechiul drept românesc care a fost în vigoare în țărilor române până la mijlocul secolului XIX; în codul civil italian, la art. 166-bis (*Divieto di costituzione di dote*) este expres stipulat faptul ca orice convenție care face referire la dotă este nulă.

logodnă, dar nu pot fi apărute prin lege, deoarece concubinajul nu este recunoscut în legislația română.

Un dezavantaj rămâne faptul că, indiferent de durata concubinajului, bunurile dobândite împreună nu sunt "la comun", ca în cazul căsătoriei, ci se împart în funcție de contribuția fiecăruia. În cazul unui imobil cumpărat de concubini, cota parte a fiecăruia va fi stabilită de instanță în funcție de contribuția fiecăruia la achiziționare.

În România, numărul celor care aleg să locuiască împreună fără a fi căsătoriți este în creștere. Lipsa banilor, dar și deschiderea societății față de conviețuirea după model occidental sunt principalele explicații³⁰.

Majoritatea statelor europene au legiferat concubinajul mai ales din cauza numărului mare de copii născuți din cupluri necăsătorite: Franța, Islanda, Danemarca, Suedia, Marea Britanie.

În art. 515-8 din Codul civil francez, concubinajul este definit ca uniunea dintre două persoane care trăiesc în cuplu, fără a fi căsătorite sau alte forme de PACS³¹. Înainte de 1999 concubinajul era rezervat doar persoanelor de sex diferit. Dacă se poate dovedi, concubinajul poate avea efecte juridice.

Elveția nu reglementează expres această formă de coabitare, în schimb codul civil prevede autoritatea părintească a ambilor părinți, chiar dacă nu sunt căsătoriți³².

În România, **căsătoria între persoanele de același sex** este interzisă prin art. 277 din Codul civil, iar căsătoriile sau parteneriatele înregistrate din străinătate nu sunt recunoscute, chiar dacă ambele părți sunt de naționalitate română. Cu toate acestea, dispozițiile legale privind libera circulației pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile.

Căsătoria între persoane de același sex este în vigoare în 18 state³³: Olanda a fost primul stat care a permis căsătoria civilă, în aprilie 2001, urmat de Belgia (din 2003), Spania, Canada (2005), Africa de Sud (2006), Norvegia, Suedia (2009), Islanda, Argentina, Portugalia³⁴ (2010), Danemarca (2012), Franța, Anglia, Scoția, Uruguay, Brazilia, Noua Zeelandă (2013), Luxembourg, Irlanda, Statele Unite ale Americii (2015), Finlanda (2017)³⁵.

Mexicul permite acest tip de căsătorie doar în cinci state, din 2009, pe restul teritoriului fiind interzisă.

³⁰ <http://evz.ro/legea-condamna-concubinii-ce-si-trag-pe-sfoara-partenerii-966445.html>.

³¹ Pact civil de solidaritate - un contract încheiat între două persoane majore, indiferent de sex.

³² J.-P. Boillod, *Manuel de droit*, 14e edition, Ed. Slatkine, 2007, p. 391.

³³ <http://viptim.ro/style/3034-cele-18-tari-din-lume-in-care-este-permisa-prin-lege-casatoria-intre-persoanele-de-aceiasi-sex>.

³⁴ Legea portugheză exclude dreptul soților la adopție.

³⁵ <https://www.hrw.org/news/2017/02/21/finland-allow-same-sex-marriage>.

Raportat la legislația europeană și internațională, încă din cele mai vechi timpuri căsătoria a fost definită, sau cel puțin concepută și înțeleasă ca o uniune între un bărbat și o femeie, adică două persoane de sex opus, fără a se gândi, probabil, că va veni un timp în care trebuie expres menționat acest lucru și fără a se gândi cât de complex și controversat va deveni acest subiect, și câtă jurisprudență va crea.

Astfel, Declarația Universală a Drepturilor Omului, din 10 decembrie 1948, menționează, în art. 16, că „bărbatul și femeia, cu începere de la împlinirea vârstei legale, fără nicio restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei”. Nu se specifică, deci faptul că toți bărbații, în general, au aceleași drepturi cu femeile, în general, deși, interpretând cuvânt cu cuvânt, asta se înțelege. Se ține, așadar, cont de cultura, tradiția, istoria omenirii, de cutumă și de uzanțe și se deduce faptul că numai un bărbat cu o femeie se pot căsătorii, ei, ca și cuplu, având aceleași drepturi.

Art. 23 alin. 2 din Convenția internațională cu privire la drepturile civile și politice, din 16 decembrie 1966, dispune că „dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nobilă. Statele părți la prezenta Convenție vor lua măsurile potrivite pentru a asigura egalitatea în drepturi și răspunderi a soților în privința căsătoriei, în timpul căsătoriei și atunci când ea se desface.”

Conform art. 12 din Convenția europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, din 3 septembrie 1953, „începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept.”

Nu există deci menționat expres, în legislația internațională, în vigoare dinaintea anii 1990, faptul că o căsătorie poate fi încheiată doar între un bărbat și o femeie, deoarece, probabil, acest lucru nu a fost gândit. În anul 1989 a fost reglementat pentru prima dată parteneriatul înregistrat, în Danemarca, iar din 2001 a fost reglementată pentru prima dată căsătoria între persoane de același sex, tot în Danemarca. Se înțelege faptul că fiecare stat a simțit nevoia, ținând cont de puterea pe care o are familia tradițională, să se opună expres unui alt tip de uniuni.

Personal, sunt pentru familia tradițională. România fiind o țară membră a Uniunii Europene iar cetățenii fiind liberi să circule și să se stabilească în alte state, nu este greu ca persoanele doritoare de a încheia un parteneriat înregistrat, o uniune civilă, un concubinaj sau o căsătorie între același sex - să se stabilească în altă țară pentru a fi recunoscut acest drept.

Într-adevăr, poate fi dificil, la întoarcerea în țară, în unele domenii, cum ar fi achiziția de imobile, la comun. Dar consider că dacă o căsătorie este încheiată pe încredere, proprietar poate fi doar unul din soți, considerându-se, *de facto*, pro-

prietate comună. Consider deci, ca România ar trebui să-și mențină valorile tradiționale, fără a încerca să se asemene celorlalte țări, doar pentru a face pe plac Uniunii.

În Franța, căsătoria este reglementată prin *Legea 2013-404 din 17 mai 2013*³⁶, prin care a fost modificat Codul civil. Astfel, conform art. 143 C. civ., căsătoria este contractată de către două persoane de sex diferit sau de același sex. Însă, în ceea ce privește conflictele de legi, conform art. 5f al Convenției de la Viena din 1963 privind relațiile consulare, ambasadorii sau consulii francezi nu pot celebra căsătorii între persoane de același sex pe teritoriul statelor în care aceasta nu este consimțită, cum ar fi România.

Conform articolului 202-1 din *Legea 2013-404*, calitatea părților și condițiile cerute pentru încheierea unei astfel de căsătorii trebuie să fie conforme reglementărilor statelor din care acestea provin (*legea personală*). Franța a semnat acorduri bilaterale cu 11 țări, privind acest tip de căsătorie. Așa cum dispune și articolul 55 din Constituția franceză, tratatele sau acordurile ratificate de Republica Franceză au autoritate asupra legilor. Astfel, dacă unul dintre soți este cetățeanul vreuneia dintre aceste țări, nu poate încheia căsătoria: Slovenia, Polonia, Maroc, Tunisia, Algeria, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Madagascar, Cambodgia și Laos³⁷.

În Elveția, interdicția căsătoriei între persoanele de același sex se deduce din art. 94 C. civ., care stipulează că „pentru a contracta căsătoria, bărbatul și femeia trebuie să aibă 18 ani împliniți și să fie capabili de discernământ”. Însă, conform art. 23 din Ordonanței privind starea civilă, coroborat cu art. 32 din *Legea federală privind dreptul internațional privat*³⁸ și cu art. 45 alin. 2 cifra 4, autoritățile au datoria de a ordona transcrierea deciziilor și actelor provenind din străinătate. Astfel, o căsătorie oficiată pe teritoriul Republicii Franceze poate fi doar înregistrată în documentele din Elveția, dar nu este și valabilă.

În numeroase țări relațiile pot fi oficializate prin intermediul unei **uniuni civile** (în cazul persoanelor de sex diferit) sau al unui **parteneriat înregistrat** (în cazul persoanelor de același sex)³⁹.

În cazul partenerilor înregistrați, drepturile legate de **proprietate** sau de **pensia de întreținere** nu se aplică la fel în toate țările din UE. Drepturile care derivă din parteneriatul înregistrat într-o țară pot fi semnificativ diferite în alta.

Țările care permit căsătoriile între persoane de același sex recunosc, în general, și parteneriatele înregistrate încheiate în alte țări între persoane de același sex.

---

³⁶ Numită și *Legea Taubira*, după numele Ministerului Justiției și Gardianul Sigiliului, Christiane Taubira.

³⁷ <http://www.bladi.net/mariage-homosexuel-marocains-france.html>.

³⁸ <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19870312/index.html>.

³⁹ http://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_ro.htm.

În statele în care legea prevede o formă de parteneriat înregistrat, dar nu permite căsătoriile între parteneri de același sex, cuplurile de același sex care s-au căsătorit în străinătate vor beneficia, în general, de aceleași drepturi ca și partenerii înregistrați. Un astfel de exemplu poate fi un cuplu căsătorit în Franța și care locuiește în Elveția (*parteneriat enregistré*) în Germania (*Eingetragene Lebenspartnerschaft*), în Italia (*Unione civile*) sau în Ungaria (*Bejegyzett Élettársi Kapcsolat*).

Așa cum am prezentat mai sus, în România parteneriatul înregistrat nu este permis, la fel cum, pe teritoriul Uniunii Europene, nu este nici în Bulgaria, Letonia, Lituania, Polonia și Slovacia.

În Elveția nu este recunoscută căsătoria între persoane de același sex, dar este recunoscut parteneriatul înregistrat, prin *Legea privind parteneriatul înregistrat între persoane de același sex, din 1 iulie 2013 (LPart)*⁴⁰, care completează *Ordonanța privind starea civilă din 28 aprilie 2004*⁴¹. Astfel, potrivit articolelor 3-8 din lege și art. 75 a-m din ordonanță, un regim similar căsătoriei est prevăzut și pentru parteneriatul înregistrat.

Conform art. 3 și 4 LPart, pentru a putea încheia un parteneriat înregistrat, părțile trebuie să fie majore și capabile de discernământ, iar dacă unul dintre ei este interzis legal, este nevoie de consimțământul reprezentantului său legal. La fel ca și la căsătorie, parteneriatul nu este posibil între rudele în linie directă sau între frați și surori și partenerii trebuie să demonstreze că nu mai sunt legați de alte parteneriate sau de căsătorie⁴².

Din punct de vedere procedural, viitorii parteneri trebuie să adreseze cererea de înregistrare la oficiul de stare civilă competent și să se prezinte personal.

Camerele federale elvețiene (*corespund Parlamentului*) au introdus, în 12 iunie 2009, noi dispoziții privind căsătoria și parteneriatul, pentru a lupta împotriva încheierea acestora în scopul de a dobândi drept de sejur pe teritoriul Elveției. Astfel, s-a introdus cerința ca viitorul soț/ partener, cetățean străin, să dispună deja de un titlu de ședere în momentul depunerii cererii de înregistrare.

Ca diferență între cele două instituții, procedura dintre momentul depunerii cererii de înregistrare până la încheiere, se numește „procedură preparatorie” pentru căsătorie (art. 98-100 C.civ.ch.) și „procedură preliminară” pentru parteneriatul înregistrat (art. 5 și 6 LPart). Ca și în dreptul românesc, este nevoie de 10 zile „de gândire”, pe când parteneriatul se poate încheia imediat. Căsătoria trebuie încheiată în Sala de căsătorii a oficiului de stare civilă, pe când parteneriatul se poate oficia în orice local asemănător și nu este nevoie de martori. Părțile se consideră căsătorite din momentul în care ofițerul de stare civilă pronunță cuvintele „Vă declar soț și soție”, pe când partenerii devin numai în urma înregistrării manifestării de voință.

⁴⁰ <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20022194/index.html>.

⁴¹ <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20040234/index.html>.

⁴² Prof. Audrey Leuba, *Droit des personnes physiques et de la famille. Notes de cours*, Université de Geneve, 2011-2012, p. 91.

Parteneriatul înregistrat poate fi anulat, la fel ca și căsătoria, stingând inclusiv drepturile succesoriale, cu efect retroactiv (art. 9-11 LPart).

Situația căsătoriei persoanei transsexuale

Conform art. 46 lit. i) din Legea nr.119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă, în actele de naștere și, atunci când este cazul, în cele de căsătorie sau de deces se înscriu mențiuni cu privire la modificările intervenite în starea civilă a persoanei, [...] în cazul schimbării sexului, după rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești.

Conform art. 4 alin. 2 lit. 1) din Ordonanța nr. 41 din 30 ianuarie 2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice, cetățenii români pot obține, pentru motive temeinice, schimbarea pe cale administrativă a numelui de familie și a prenumelui sau numai a unuia dintre acestea, când persoanei i s-a încuviințat schimbarea sexului prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă și irevocabilă și solicită să poarte un prenume corespunzător, prezentând un act medico-legal din care să rezulte sexul acesteia.

Astfel, legislația românească admite căsătoria a două persoane, după ce uneia i s-a recunoscut schimbarea de sex, având, la momentul încheierii căsătoriei, sexe diferite. Problema se pune, deci, ce se întâmplă cu statutul juridic al persoanelor care se operează după încheierea căsătoriei.

Multe țări s-au confruntat cu această problemă, dar doar foarte puține au reglementat recunoașterea schimbării sexelor, printre care Ungaria, Italia, Malta, Turcia și Ucraina, unde este expres menționat faptul că persoana trebuie să fie necăsătorită sau divorțată, altfel, căsătoria va fi anulată. Prin excepție, doar trei țări permit păstrarea căsătoriei după schimbarea sexului, și anume Austria, Elveția și Germania.

Formalitățile pentru încheierea căsătoriei

Conform art. 2558 C. civ., privind condițiile de formă, când determinarea legii aplicabile depinde de calificarea ce urmează să fie dată unei instituții de drept sau unui raport juridic, se ia în considerare calificarea juridică stabilită de legea română, ca *lex fori*, și doar în caz de retrimiteră, calificarea se face după legea străină care a retrimis la legea română, iar în cazul în care legea română nu cunoaște o instituție juridică străină sau o cunoaște sub o altă denumire ori cu un alt conținut, se poate lua în considerare calificarea juridică făcută de legea străină.

Retrimiteră este definită în art. 2559 C. civ. ca situația juridică apărută în cazul în care norma conflictuală a forului trimite la un sistem de drept străin, iar acesta din urmă prin propria normă conflictuală nu primește trimiterea, ci fie trimite înapoi la dreptul forului, fie trimite la dreptul unui stat terț.

În ceea ce privește forma încheierii căsătoriei, potrivit art. 2587 C. civ. și art. 40-41 din Legea nr. 119/1996, aceasta este supusă legii statului pe teritoriul căruia se celebrează (*lex loci actus* sau *lex loci celebrationis*)⁴³, iar căsătoria care se încheie în fața agentului diplomatic sau funcționarului consular al României este supusă condițiilor de formă ale legii române (*lex auctoris*)⁴⁴.

În România, conform art. 287 C. civ. și art. 27 din *Legea nr. 119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă*, pentru celebrarea căsătoriei, viitorii soți sunt obligați să se prezinte împreună, la sediul autorității administrației publice locale a municipiului, sectorului municipiului București, orașului sau comunei în a cărei rază administrativ-teritorială își are domiciliul sau reședința unul dintre viitorii soți pentru a-și da consimțământul la căsătorie în mod public, în prezența a doi martori, în fața ofițerului de stare civilă. Cu toate acestea, în cazurile prevăzute de lege, ofițerul de stare civilă poate celebra căsătoria și în afara sediului serviciului de stare civilă. De exemplu, în cazul în care căsătoria are loc pe o navă, în timpul unei călătorii în afara apelor teritoriale române, între doi cetățeni români, evenimentul se înregistrează în jurnalul de bord de către comandantul navei.

Încheierea căsătoriei se dovedește prin actele de stare civilă, care, potrivit *Legii nr. 119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă*, sunt înregistrări autentice întocmite în interesul statului și al persoanei și servesc la cunoașterea numărului și structurii populației, a situației demografice, la apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Căsătoria se încheie în termen de 10 zile, în care se cuprind atât ziua când a fost făcută declarația de căsătorie, cât și ziua în care se oficiază căsătoria, dar, pentru motive temeinice, se poate încuviința și înainte de împlinirea termenului de 10 zile.

Ofițerul de stare civilă nu încheie căsătoria dacă constată că nu sunt îndeplinite cerințele legii, consemnând refuzul într-un proces-verbal; persoana nemulțumită poate sesiza judecătoria în raza căreia domiciliază.

La încheierea căsătoriei, ofițerul de stare civilă ia consimțământul viitorilor soți, îi declară căsătoriți, după care le citește dispozițiile din Codul familiei referitoare la drepturile și îndatoririle soților și întocmește, de îndată, actul de căsătorie.

Căsătoria care se încheie în fața agentului diplomatic sau funcționarului consular al României este supusă condițiilor de formă ale legii române.

Ofițerul de stare civilă poate încheia căsătoria între cetățeni străini numai dacă viitorii soți prezintă dovezi eliberate de misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale țărilor ai căror cetățeni sunt, din care să rezulte că sunt îndeplinite condițiile de fond, cerute de legea lor națională, pentru încheierea căsătoriei. După întocmirea actului va trimite, în termen de 5 zile de la înregistrare, un extras organului com-

⁴³ D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 183.

⁴⁴ Art. 2587 C. civ. – Legea aplicabilă formalităților căsătoriei.

petent al Ministerului de Interne, care îl va transmite misiunii diplomatice sau oficiului consular al țării respective acreditate în România, potrivit obligațiilor izvorâte din tratate, acorduri sau convenții la care România este parte sau pe baza de reciprocitate⁴⁵. Dacă cetățeanul străin se căsătorește în străinătate, respectarea condițiilor de fond ale căsătoriei se dovedește în același mod.

Este considerat a fi străin persoana care se găsește pe teritoriul unui stat fără a avea cetățenia acestuia⁴⁶.

Nulitatea căsătoriei

Nulitatea căsătoriei reprezintă sancțiunea nerespectării condițiilor încheierii acesteia, reglementată în art. 293-306 C. civ.

Conform art. 2588 C. civ., legea care reglementează cerințele legale pentru încheierea căsătoriei se aplică nulității căsătoriei și efectelor acestei nulități. Nulitatea unei căsătorii încheiată în străinătate cu încălcarea condițiilor de formă poate fi admisă în România numai dacă sancțiunea nulității este prevăzută și în legea română.

Căsătoria este lovită de nulitatea absolută dacă nu este împlinită vârsta legală, în cazul în care consimțământul este viciat, în caz de bigamie, dacă soții sunt rude în linie dreaptă sau în linie colaterală, până la gradul al patrulea inclusiv, dacă unul din soți este alienat sau debil mintal sau dacă soții nu se prezintă împreună la primărie pentru a-și da consimțământul în mod public, în prezența a doi martori. În cazul în care soțul unei persoane declarate moarte s-a recăsătorit și, după aceasta, hotărârea declarativă de moarte este anulată, noua căsătorie rămâne valabilă, dacă soțul celui declarat mort a fost de bună-credință. Prima căsătorie se consideră desfăcută pe data încheierii noii căsătorii.

Per a contrario, legislația italiană declară nulă cea de-a doua căsătorie. Astfel, conform art. 67 C. civ. italian (*Nullità del nuovo matrimonio*), căsătoria contractată după ce a fost dată sentința privind declararea morții prezumate, dacă soțul declarat mort se întoarce, ori existența îi este dovedită, atunci cea de-a doua căsătorie este nulă. În schimb, dacă partea dispărută este găsită fără viață, cea de-a doua căsătorie rămâne valabilă⁴⁷.

⁴⁵ Art. 4 alin. 4 din Legea nr.119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă.

⁴⁶ Augustin Fuerea, *Drept internațional privat*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2005, p. 81.

⁴⁷ Art. 65 C. civ. it. – *Nuovo matrimonio del coniuge* – Divenuta eseguibile la sentenza che dichiara la morte presunta, il coniuge può contrarre nuovo matrimonio.

Art. 68 C. civ. it. – *Nullità del nuovo matrimonio* – Il matrimonio contratto a norma dell'art. 65 è nullo, qualora la persona della quale fu dichiarata la morte presunta ritorni o ne sia accertata l'esistenza. La nullità non può essere pronunziata nel caso in cui è accertata la morte, anche se avvenuta in una data posteriore a quella del matrimonio.

Căsătoria încheiată în alte scopuri decât acela de a întemeia o familie este lovită de nulitate absolută⁴⁸. Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, a intervenit conviețuirea soților, soția a născut sau a rămas însărcinată ori au trecut 2 ani de la încheierea căsătoriei.

Astfel de cazuri se întâlnesc cel în căsătoriile încheiate de către un cetățean al țării în care s-a încheiat și un imigrant, în scopul acordării permisului de ședere pe teritoriului respectivului stat și, de cele mai multe ori, se încheie în schimbul unei sume de bani. Acest tip de căsătorie, „neconsumată”, este cunoscută în majoritatea statelor: căsătorie în alb, sham marriage (engleză), mariage blanc (franceză) sau matrimonio bianco (italiană). Conform *Legii cetățeniei române nr. 21/1991* și a *Ordonanței de urgență privind regimul străinilor în România (O.U.G. nr. 194/2002)*, cetățenia română se poate acorda, la cerere, persoanei fără cetățenie sau cetățeanului străin, în cazul în care este căsătorit și conviețuiește cu un cetățean roman, de cel puțin 5 ani de la data căsătoriei.

Acțiunea în constatarea nulității absolute a căsătoriei poate fi introdusă de orice persoană interesată. Cu toate acestea, procurorul nu poate introduce acțiunea după încetarea sau desfacerea căsătoriei, cu excepția cazului în care ar acționa pentru apărarea drepturilor minorilor sau a persoanelor puse sub interdicție⁴⁹.

În cazul căsătoriei minorului care a împlinit vârsta de 16 ani, aceasta este lovită de nulitate relativă dacă se face fără încuviințarea părinților săi, sau, după caz, a tutorelui, și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăște și asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului. Nulitatea poate fi invocată numai de cel a cărui încuviințare ori autorizare era necesară⁵⁰.

Căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat prin eroarea privind identitatea fizică a viitorului soț, prin dol sau prin violență.

De altfel, poate fi lovită de nulitate relativă căsătoria încheiată de persoana lipsită vremelnic de discernământ sau cea încheiată între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa.

În urma anulării, dar până la data când hotărârea judecătorească rămâne definitivă, soțul de bună-credință păstrează situația unui soț dintr-o căsătorie valabilă⁵¹, iar raporturile patrimoniale dintre foștii soți sunt supuse, prin asemănare, dispozițiilor privitoare la divorț⁵².

⁴⁸ Art.295 C. civ. – Căsătoria fictivă.

⁴⁹ Art. 296 C. civ. – Persoanele care pot invoca nulitatea absolută.

⁵⁰ Art. 297 C. civ. – Lipsa încuviințărilor cerute de lege.

⁵¹ Art. 304 C. civ. – Căsătoria putativă.

⁵² Art. 385 – 395 C. civ. – Efecte cu privire la regimul matrimonial, dreptul la despăgubiri, obligația de întreținere între foștii soți, și prestația compensatorie.

Nulitatea căsătoriei nu are niciun efect în privința copiilor, care păstrează situația de copii din căsătorie iar ceea ce privește drepturile și obligațiile dintre părinți și copiii lor minori se aplică, prin asemănare, dispozițiile privitoare la divorț⁵³.

Efectele căsătoriei

Efectele personale ale căsătoriei constau, în principal, în drepturi, obligații și îndatorări, independența soților, relațiile personale dintre aceștia, schimbarea numelui, capacitatea de exercițiu a soțului minor, precum și alte relații patrimoniale care nu pot fi incluse în noțiunea de regim matrimonial și de la care nu pot deroga, acestea fiind norme imperative, precum egalitatea între soți, autoritatea părintească sau devoluțiunea succesorală legală, prevăzute în art. 332 alin. 2 C. civ.⁵⁴. La această listă se adaugă și obligația de întreținere dintre soți, care se determină potrivit reglementărilor dreptului comunitar, potrivit art. 2612 C. civ.

De astfel, legea aplicabilă efectelor generale ale căsătoriei se aplică și cu privire la capacitatea de exercițiu deplină a soților, unde se pune problema dacă aceasta poate sau nu fi dobândită prin căsătoria înainte de majorat.

În timpul căsătoriei, soții iau deciziile de comun acord, în tot ceea ce privește căsătoria. Aceștia își datorează respect reciproc, fidelitate și sprijin moral, au îndatorirea de a locui împreună iar pentru motive temeinice, ei pot hotărî să locuiască separat. Cel mai des, soții locuiesc separat atunci când unul dintre ei este plecat la locul de muncă, în alt oraș sau în altă țară.

Un soț nu are dreptul să cenzureze corespondența, relațiile sociale sau alegerea profesiei celuilalt soț.

Efectele generale ale căsătoriei sunt supuse legii **reședinței obișnuite** comune a soților, din momentul celebrării căsătoriei, iar, în lipsă, legii cetățeniei comune a soților (*lex patriae*), iar în lipsa cetățeniei comune, se aplică legea statului pe teritoriul căruia căsătoria a fost celebrată (*locus regit actum*)⁵⁵. În cazul în care, în timpul căsătoriei aceste elemente se schimbă, se aplică art. 2596 C. civ., analizat mai jos.

Din punctul de vedere al conflictului în spațiu, fiecare normă trimite la propriul său sistem de drept. De exemplu, dacă problema stării civile a unui cetățean român cu domiciliul în străinătate apare în fața instanței străine, se aplică norma conflictuală *lex domicilii*, care trimite la sistemul de drept străin; dacă însă problema apare în România, se va aplica dreptul român, conform normei *lex patriae*. Acest tip de conflict nu duce la retrimiteri ci se soluționează prin *lex fori*, de

⁵³ Art. 396-404 C. civ.

⁵⁴ Marilena Uliescu, *Noul Cod civil – Studii și comentarii. Volumul IV. Dispoziții de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, 2016, p. 324 (Judecător dr. Cristiana-Mihaela Crăciunescu).

⁵⁵ Decizia nr. 210 din 30 ianuarie 2002, Curtea de Apel Timișoara.

către instanța competentă. Dar dacă ambele instanțe se declară competente, există *litispendență conflictuală*, care se soluționează conform art. 1075 C. pr. civ. Astfel, când o cerere este pendinte în fața unei instanțe străine și este previzibil că hotărârea străină va fi susceptibilă de recunoaștere sau de executare în România, instanța română sesizată ulterior cu o cerere între aceleași părți, având același obiect și aceeași cauză, poate suspenda judecata până la pronunțarea hotărârii de către jurisdicția străină. Instanța română va respinge cererea când hotărârea străină pronunțată este susceptibilă de a fi recunoscută.

În sensul art. 2570 C. civ., reședința obișnuită este în statul în care persoana își are locuința sau așezarea principală, chiar dacă nu a îndeplinit formalitățile legale de înregistrare. Legea reședinței obișnuite comune sau legea cetățeniei comune a soților continuă să reglementeze efectele căsătoriei în cazul în care unul dintre ei își schimbă, după caz, reședința obișnuită sau cetățenia. Dacă ambii soți își schimbă reședința obișnuită sau, după caz, cetățenia, legea comună a noii reședințe obișnuite sau a noii cetățenii se aplică regimului matrimonial numai pentru viitor, dacă soții nu au convenit altfel, și, în niciun caz, nu poate prejudicia, drepturile terților⁵⁶.

Potrivit art. 2589 alin. 3 C. civ., drepturile soților asupra locuinței familiei, precum și regimul unor acte juridice asupra acestei locuințe sunt supuse legii locului unde aceasta este situată. Pentru determinarea locuinței sau așezării principale vor fi avute în vedere acele circumstanțe personale și profesionale care indică legături durabile cu acest stat sau intenția de a stabili asemenea legături, dovada putându-se face cu orice mijloace de probă.

Legea determinată potrivit dispozițiilor prezentate mai sus se aplică atât efectelor personale, cât și efectelor patrimoniale ale căsătoriei pe care legea le reglementează și de la care soții nu pot deroga indiferent de regimul matrimonial ales de ei.

Alegerea numelui de familie

La încheierea căsătoriei, actul de căsătorie se semnează de către soți, cu numele de familie pe care s-au învoit să-l poarte în timpul căsătoriei, și de către ofițerul de stare civilă⁵⁷.

Schimbarea numelui soților la încheierea căsătoriei este un efect general, la care se aplică soluțiile conflictuale din art. 2589 alin. 1 C. civ.

Soții sunt obligați să poarte numele declarat la încheierea căsătoriei iar unul dintre soți nu poate cere schimbarea acestui nume pe cale administrativă, decât cu consimțământul celuilalt soț (art. 311 C. civ.). Legea aplicabilă este cea personală

⁵⁶ Art. 2596 C. civ. – Schimbarea reședinței obișnuite sau a cetățeniei.

⁵⁷ Art. 31 din Legea nr. 119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă.

(*lex personalis*), iar ocrotirea împotriva actelor de încălcare a dreptului la nume, săvârșite în România, este asigurată potrivit art. 2576 C. civ.

Conform Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, din 18 decembrie 1979, vechile reglementări, la nivel european, care obligau soția să poarte numele soțului, ca unică opțiune, încălcau art. 8 și 14 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, care prevăd că exercitarea drepturilor și libertăților trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex. Astfel, conform hotărârii CEDO din 22 februarie 1994, *Ünal Tekeli versus Turcia*⁵⁸, din care s-a inspirat noua legislație a mai multor țări, și soțul poate profita de posibilitatea de a purta numele de familie al soției.

În speță, legea turcă obliga femeia căsătorită să poarte obligatoriu numele soțului său. Reclamanta a cerut să i permită ca, pe actele ce priveau exercitarea profesiei sale (*avocat*), să poarte și numele de fată, întrucât sub acesta era cunoscută în mediul profesional. Cererea a fost respinsă pe baza legii respective.

Statul turc a susținut că schimbarea numelui nu poate avea vreun impact asupra vieții profesionale a reclamantei, pentru că numele de fată l-a folosit doar pe timpul stagiaturii sale. Curtea de la Strasbourg a considerat că schimbarea numelui poate atrage influențe nu numai asupra vieții profesionale, ci și de natură socială ori culturală, astfel încât reclamanta se poate pretinde victimă a violării drepturilor sale prevăzute de art. 8 CEDO⁵⁹, privind dreptul la respectarea vieții private și de familie.

Curtea a constatat că obligația impusă prin legea turcă soției de a purta numele soțului este justificată de autoritățile turce prin scopul manifestării *unității familiei*, însă menționează faptul că legislația majorității statelor europene permite și purtarea unor nume diferite fără ca acest fapt să afecteze unitatea familiei, încălcând astfel art. 14 CEDO, cu privire la interzicerea discriminării⁶⁰.

---

⁵⁸ Hotărârea *Ünal Tekeli versus Turcia* nr. 29865/96, secția IV din 16 noiembrie 2004, disponibilă pe site-ul <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%2229865%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-67482%22%5D%7D>.

⁵⁹ „1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora”.

⁶⁰ „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Reîntregirea de familie

În urma căsătoriei dintre un cetățean român și un cetățean străin, membrii de familie, pentru a obține o viză de lungă ședere vor solicita direct misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale României din statul în care au reședința, prin depunerea certificatului de căsătorie eliberat de autoritățile române sau transcris în condițiile legii, ori, după caz, dovada existenței legăturii de rudenie sau a calității de partener⁶¹.

Cererea de reîntregire a familiei se aprobă dacă nu există o stare de bigamie sau de poligamie, dacă solicitantul deține un spațiu de locuit considerat normal pentru o familie similară din România și dacă solicitantul posedă mijloace de întreținere, pe lângă cele necesare pentru propria întreținere potrivit legii, în cuantum corespunzător salariului minim net pe economie pentru fiecare membru de familie.

În dreptul comparat, condițiile de bază pentru acordarea reîntregirii de familie sunt similare, dar fiecare stat în parte poate avea particularitățile lui. În principiu, solicitantul trebuie să demonstreze că dispune de mijloace suficiente pentru a se întreține și pentru a întreține persoana care urmează să i se alăture, să dispună de o locuință, de o asigurare de sănătate. Unele state cer și o vârstă minimă de 18 sau 21 de ani sau cunoștințe minime de limba statului primitor.

Regimul matrimonial - drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților

Tezele prealabile ale proiectului de lege menționau, potrivit Hotărârii nr. 277 din 11 martie 2009, că Noul Cod civil vor oferi pentru prima dată după 1954 soților posibilitatea de a alege între regimul comunității legale, cel al comunității convenționale și cel al separației de bunuri; spre deosebire de Codul familiei, cei care nu doreau să li se aplice comunitatea legală puteau încheia convenții matrimoniale, care erau autentificate de notar și care, pentru a fi opozabile terților, erau înscrise în Registrul național al regimurilor matrimoniale (la cererea soților, convențiile puteau fi notate și în cartea funciară (art. 321, 877, 902 și 885 C. civ.) sau înscrise în registrul comerțului (art. 334 C. civ.), precum și în alte registre de publicitate prevăzute de lege).

Convenția matrimonială reprezintă actul juridic bilateral, complex, solemn, public și sinalagmatic⁶², prin care viitorii soți, uzând de libertatea conferită de legiuitor, își stabilesc, prin acordul lor, regimul matrimonial propriu sau își modifică, în timpul căsătoriei, regimul matrimonial sub care s-au căsătorit⁶³.

⁶¹ Art. 46 din O.U.G. nr. 194/2002, ordonanța de urgență privind regimul străinilor în România, republicată în M. Of. nr. 421 din 05 iunie 2008.

⁶² Art. 1171 C. civ. - *Contractul este sinalagmatic atunci când obligațiile născute din acesta sunt reciproce și interdependente.*

⁶³ C.M. Crăciunescu, *Regimuri matrimoniale*, Ed. All Beck, București, 2000, p. 11.

Un alt aspect nou este faptul că în timpul regimului comunității, bunurile comune pot fi împărțite fără nicio restricție; regimul matrimonial poate fi modificat fie pe cale convențională, fie pe cale judiciară, dar doar după un an de la Încheierea căsătoriei, conform art. 369 C. civ.

În cazul anulării convenției matrimoniale, căsătoriei respective i se va aplica regimul matrimonial al comunității legale⁶⁴.

Conform art. 312 C. civ., viitorii soți pot alege ca regim matrimonial comunitatea legală sau pot încheia o convenție matrimonială, pentru separația de bunuri sau comunitatea convențională, fără a putea construi un regim matrimonial nou, prin combinarea dispozițiilor aplicate mai multor regimuri matrimoniale sau să inventeze alte reguli.

Legislația altor țări permite încheierea oricărei convenții cu privire la bunuri, cu condiția de a respecta bunele moravuri sau dispozițiile imperative ale legii, cum ar fi art. 1387 din Codul civil francez⁶⁵. Același principiu, cel al libertății convenției matrimoniale, era reglementate și în art. 1224 din Codul civil românesc de la 1864.

Legea aplicabilă regimului matrimonial este legea aleasă de soți (*lex voluntatis*). Ei pot alege între legea statului pe teritoriul căruia unul dintre ei își are reședința obișnuită la data alegerii, legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii sau legea statului unde își stabilesc prima reședință obișnuită comună după celebrarea căsătoriei.

Convenția de alegere a legii aplicabile regimului matrimonial se poate încheia fie înainte de celebrarea căsătoriei, fie la momentul încheierii căsătoriei, fie în timpul căsătoriei, dar acesta produce efecte numai din ziua încheierii căsătoriei.

Condițiile de formă ale convenției de alegere a legii aplicabile sunt cele prevăzute fie de legea aplicabilă regimului matrimonial, fie de legea locului unde aceasta se încheie. În toate cazurile, alegerea legii aplicabile trebuie să fie expresă și constatată printr-un înscris semnat și datat de soți sau să rezulte în mod neîndoielnic din clauzele unei convenții matrimoniale. Atunci când este aplicabilă legea română, trebuie respectate condițiile de formă prevăzute pentru validitatea convenției matrimoniale.

Soții pot alege oricând o altă lege aplicabilă regimului matrimonial, care produce efecte numai pentru viitor, dacă soții nu au dispus altfel, și nu poate prejudicia, în niciun caz, drepturile terților. Dacă soții nu au ales legea aplicabilă, regimul lor matrimonial este supus legii aplicabile efectelor generale ale căsătoriei.

La nivel european, regimul matrimonial este reglementat prin *Regulamentul (UE) 2016/1103 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări*

---

⁶⁴ Marilena Uliescu, *Noul Cod civil. Comentarii*, ed. a III-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, 2011, p. 425.

⁶⁵ „La loi ne régît l'association conjugale, quant aux biens, qu'à défaut de conventions spéciales que les époux peuvent faire comme ils le jugent à propos, pourvu qu'elles ne soient pas contraires aux bonnes moeurs ni aux dispositions qui suivent.”

*consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești – COM (2011) 126 final*⁶⁶.

În conformitate cu art. 81 TFUE (*Nediscriminarea și cetățenia Uniunii*), prezentul regulament ar trebui să se aplice în contextul regimurilor matrimoniale cu implicații transfrontaliere. Conform art. 15 din Regulament, pentru a oferi cuplurilor căsătorite securitate juridică în privința bunurilor acestora și o anumită previzibilitate, toate normele aplicabile regimurilor matrimoniale ar trebui cuprinse într-un singur instrument.

Regulamentul se aplică în statele care doresc să participe la cooperarea consolidată⁶⁷ în domeniul regimurilor patrimoniale ale cuplurilor internaționale și, mai precis, în ceea ce privește competența, legea aplicabilă și recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale și competența, legea aplicabilă și recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate.

România încă nu și-a exprimat dorința de a participa la această formă de cooperare consolidată, dar, dacă aceasta se va realiza, prevederile Regulamentului vor înlocui dispozițiile Codului civil cu privire la legea aplicabilă regimului matrimonial în raporturile cu element de extraneitate, acestea rămânând valabile doar pentru cetățenii altor state⁶⁸.

Prezentul regulament se aplică numai acțiunilor judiciare intentate, actelor autentice întocmite sau înregistrate în mod formal și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate începând cu 29 ianuarie 2019, iar dacă acțiunea intentată în statul membru de origine a fost intentată anterior datei de 29 ianuarie 2019, hotărârile judecătorești pronunțate după data respectivă se recunosc și se execută în celelalte state membre fără să fie necesar să se recurgă la o procedură specială, atât timp cât normele de competență aplicate sunt conforme cu cele prevăzute în capitolul II al Regulamentului.

Conform art. 1094 C. pr. civ., hotărârile străine sunt recunoscute de plin drept în România, dacă se referă la statutul personal al cetățenilor statului unde au fost pronunțate sau dacă, fiind pronunțate într-un stat terț, au fost recunoscute mai întâi în statul de cetățenie al fiecărei părți ori, în lipsă de recunoaștere, au fost pronunțate în baza legii determinate ca aplicabilă conform dreptului internațional privat român, nu sunt contrarii ordinii publice de drept internațional privat român și a fost respectat dreptul la apărare.

⁶⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32016R1103>.

⁶⁷ Punctul (11) din Regulament: Belgia, Bulgaria, Republica Cehă, Germania, Grecia, Spania, Franța, Croația, Italia, Luxemburg, Malta, Țările de Jos, Austria, Portugalia, Slovenia, Finlanda și Suedia.

⁶⁸ Marilena Uliescu, *Noul Cod civil - Studii și comentarii. Volumul IV. Dispoziții de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, 2016, p. 327.

Convenția de alegere a legii aplicabile regimului matrimonial

Art. 329 C. civ. prevede faptul că alegerea unui alt regim matrimonial decât cel al comunității legale se face prin încheierea unei convenții matrimoniale.

Conform principiului mutabilității, convenția de alegere a legii aplicabile regimului matrimonial se poate încheia fie *înainte* de celebrarea căsătoriei, fie *la momentul* încheierii căsătoriei, fie *în timpul* căsătoriei. Indiferent de momentul încheierii, efectele convenției se produc doar în timpul căsătoriei, existența și durata sa depinde de existența și durata căsătoriei, fiind considerată un contract accesoriu⁶⁹.

Această convenție era considerată ca o „tocmeală” sau „alcătui”, încă în timpul Codului Calimach și în Legiuirea Caradja. *Per a contrario*, Codul civil francez de la 1804 includea *principiul imutabilității convențiilor* matrimoniale, potrivit căruia soții puteau alege regimul doar *înainte* de căsătorie.

Convenția de alegere a legii aplicabile este diferită și independentă de convenția matrimonială propriu-zisă, dar poate fi și inclusă, sub forma unei clauze de alegere a legii aplicabile regimului lor matrimonial.

Condițiile de formă ale convenției de alegere a legii aplicabile sunt cele prevăzute fie de legea aplicabilă regimului matrimonial (*lex voluntatis*), fie de legea locului unde aceasta se încheie (*lex loci actus*). Sub sancțiunea nulității absolute, convenția matrimonială se încheie prin înscris autenticat de notarul public, cu consimțământul tuturor părților, exprimat personal sau prin mandatar cu procură autentică, specială și având conținut predeterminat. Convenția matrimonială încheiată înainte de căsătorie produce efecte numai de la data încheierii căsătoriei, iar convenția încheiată în timpul căsătoriei produce efecte de la data prevăzută de părți sau, în lipsă, de la data încheierii ei⁷⁰.

Potrivit art. 337 C. civ., minorul care a împlinit vârsta matrimonială poate încheia sau modifica o convenție matrimonială numai cu încuviințarea ocrotitorului său legal și cu autorizarea instanței de tutelă. În lipsa încuviințării sau a autorizării necesare, convenția încheiată de minor poate fi anulată, dacă acțiunea în anulare a fost formulată după un an de la încheierea căsătoriei.

Determinarea obiectivă a legii aplicabile regimului matrimonial

Aceasta se face prin exprimarea voinței părților (*lex voluntatis*), iar dacă soții nu au ales legea aplicabilă, regimul lor matrimonial este supus legii aplicabile efectelor generale ale căsătoriei.

⁶⁹ Art. 1407 C. civ. – Condiția îndeplinită este prezumată a produce efecte retroactiv, din momentul încheierii contractului.

⁷⁰ Art. 330 C. civ. – Încheierea convenției matrimoniale.

Ei pot alege între legea care se raportează la momentul alegerii, chiar dacă acesta este *anterior* căsătoriei, adică legea statului pe teritoriul căruia unul dintre ei își are reședința obișnuită la data alegerii sau legea statului a cărui cetățenie o are oricare dintre ei la data alegerii; sau legea statului unde își stabilesc prima reședință obișnuită comună *după* celebrarea căsătoriei⁷¹. Însă, indiferent de încheierea sau nu a unei convenții de alegere a legii aplicabile regimului matrimonial, soții se pot înțelege ca imobilele prezente și viitoare să fie supuse legii statului pe teritoriul căruia se află acestea (*lex rei sitae*)⁷².

În cazul în care legea specificată prin prezentul regulament este cea a unui stat care cuprinde mai multe unități teritoriale, fiecare având propriile norme de drept privind regimurile matrimoniale, normele naționale privind conflictele de legi ale statului respectiv stabilesc unitatea teritorială relevantă ale cărei norme de drept se aplică⁷³, dar acel stat nu are obligația de a aplica prezentul regulament în cazul conflictelor de legi care privesc exclusiv aceste unități teritoriale.

În cazul unui stat care are două sau mai multe sisteme de drept sau ansambluri de norme aplicabile diferitelor categorii de persoane în ceea ce privește regimurile matrimoniale, orice trimitere la legea unui astfel de stat se interpretează ca făcând trimitere la sistemul de drept sau ansamblul de norme determinate de normele în vigoare în acel stat. În lipsa unor astfel de norme, se aplică sistemul de drept sau ansamblul de norme cu care soții au legătura cea mai strânsă⁷⁴.

Domeniul legii aplicabile regimului matrimonial

Raporturile cu element de extraneitate implică un conflict de legi, care pune problema domeniului de aplicare a legilor concurente. Legea aplicabilă regimului matrimonial reglementează condițiile de validitate a convenției privind alegerea legii aplicabile⁷⁵, admisibilitatea și condițiile de validitate ale convenției matrimoniale (cu excepția capacității), limitele alegerii regimului matrimonial, posibilitatea schimbării și efectele acestei schimbări, conținutul patrimoniului fiecăruia dintre soți, drepturile soților asupra bunurilor, regimul datorilor soților sau posi-

---

⁷¹ Art. 2590 C. civ. și Art. 22 din Regulamentul (UE) 2016/1103 – Legea aplicabilă regimului matrimonial.

⁷² Conf. univ. dr. Gabriela Lupșan, *Ghid de drept internațional privat în materia dreptului familiei*, Ed. Magic Print Onești, 2014, p. 26.

⁷³ Art. 33 din Regulamentul (UE) 2016/1103 – State cu mai multe sisteme de drept – conflicte teritoriale de legi.

⁷⁴ Art. 34 din Regulamentul (UE) 2016/1103 – State cu mai multe sisteme de drept – conflicte interpersonale de legi.

⁷⁵ Cu excepția capacității soților, care este supusă legii personale a fiecăruia dintre soți (art. 2572 alin. 1 C. civ.)

bilitatea de a încheia o clauză de preciput⁷⁶ și încetarea și lichidarea regimului matrimonial, precum și regulile privind împărțeala bunurilor comune.

Cu toate acestea, formarea loturilor, precum și atribuirea lor sunt supuse legii statului unde bunurile sunt situate la data partajului.

Legea aplicabilă regimului matrimonial, conform art. 27 din Regulamentul (UE) 2016/1103 stabilește, printre altele clasificarea bunurilor aflate în proprietatea fiecăruia dintre soți sau a ambilor soți în diferite categorii în cursul căsătoriei și după căsătorie, transferul bunurilor aflate în proprietatea soților dintr-o categorie în alta și responsabilitatea unui soț pentru pasivele și datoriile celuilalt soț.

Concluzii personale

Din punctul meu de vedere, dreptul familiei este cel mai interesant, cel mai sensibil și cel mai controversat aspect al dreptului internațional privat, deoarece fiecare familie se construiește pe baza unor tradiții care trebuie tot timpul să se adapteze legislației în vigoare.

Trăim într-o lume în continuă mișcare și foarte multe căsătorii se încheie între cetățeni din diferite țări, care, pe lângă iubirea și scopul comun de a întemeia o familie, trebuie să se confrunte cu diferențele culturale, religioase sau legislative.

Deși există reglementări la nivel internațional și european care protejează instituția căsătoriei, competența rămâne totuși a fiecărui stat în parte, ceea ce duce, de cele mai multe ori, la conflicte.

Majoritatea cuplurilor conștientizează aceste diferențe și consideră că împreună pot trece peste orice dificultate, dar o dată puși în situația de a se confrunta cu legea, totul se schimbă, realizând că nu este atât de ușor.

Cerința de a renunța la propria cetățenie pentru a avea una comună cu soțul și copiii, nerecunoașterea căsătoriei în alte state unde doresc să se stabilească, regimurile matrimoniale care nu mai corespund cu evoluția materială și pretențiile cuplului sau situația față de terți, fac ca o căsătorie cu un element de extraneitate să fie, pe lângă plăcerea de a fi împreună, un contract în care părțile trebuie să fie mereu precaute.

Bibliografie

- C.M. Crăciunescu, *Regimuri matrimoniale*, Ed. All Beck, București, 2000
- Siehr/Gerstel, *Recueil de jurisprudence*, 2001

---

⁷⁶ Astfel, conform art. 333 C. civ., prin convenție matrimonială se poate stipula ca soțul supraviețuitor să preia fără plată, înainte de partajul moștenirii, unul sau mai multe dintre bunurile comune, deținute în devălmășie sau în coproprietate.

- Andreas Bucher, *Revue suisse de droit international et europeen*, 2001
- Augustin Fuerea, *Drept internațional privat*, ed. a II-a, Ed. Universul Juridic, București, 2005
- J.-P. Boillod, *Manuel de droit*, 14e edition, Ed. Slatkine, 2007
- Recueil de jurisprudence (*Personnes physiques et famille, sans filiation*), Universitatea din Geneva, 2011-2012, jurisprudența elvețiană disponibilă și pe portalul www.bger.ch
- Conf. univ. dr. Aurelian Gherghe, *Drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2011
- Marilena Uliescu, *Noul Cod civil. Comentarii*, ed. a III-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, 2011
- Ioan Macovei, *Drept internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2011
- Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, *Manual de drept european privind nediscriminarea*, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2011
- Prof. Audrey Leuba, *Droit des personnes physiques et de la famille. Notes de cours*, Universite de Geneve, 2011-2012
- D. Lupașcu, C.C. Crăciunescu, *Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2012
- Conf. univ. dr. Aurelian Gherghe, *Teoria conflictelor de legi în noul Cod civil*, ed. a II-a revizuită și adăugită, Ed. Contrast, 2013
- D.A. Sitaru, *Drept internațional privat. Partea generală. Partea specială – Normele conflictuale în diferite ramuri și instituții ale dreptului privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2013
- Conf. univ. dr. Aurelian Gherghe, *Drept civil. Familia*, Ed. Contrast, 2014
- Conf. univ. dr. Gabriela Lupșan, *Ghid de drept internațional privat în materia dreptului familiei*, Ed. Magic Print Onești, 2014
- Prof.univ.dr. Marilena Uliescu, *Noul Cod civil – Studii și comentarii. vol. IV. Dispoziții de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, 2016
- *Noul Cod civil si noul Cod de procedură civilă cu legislația consolidată și index*, Ed. Universul Juridic, 10 iunie 2015
- Legea nr. 119 din 16 octombrie 1996 cu privire la actele de stare civilă
- Codul civil italian, în vigoare de la 16 mai 1942
- Legea cetățeniei române nr. 21/1991 republicată în M. Of. nr. 576 din 13 august 2010
- O.U.G. nr. 194/2002, ordonanța de urgență privind regimul străinilor în România, republicată în M. Of. nr. 421 din 05 iunie 2008
- Ordonanța nr. 102 din 31 august 2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, publicată în M. Of. nr. 1136 din 1 decembrie 2004
- Legea elvețiană privind parteneriatul înregistrat între persoane de același sex
- Ordonanța elvețiană privind starea civilă din 28 aprilie 2004
- Legea federală elvețiană privind dreptul internațional privat

-
- Legea franceză nr. 404 din 17 mai 2013, privind căsătoria persoanelor de același sex
  - Codul familiei algerian, în vigoare de la 9 iunie 1984, modificat în urma reformei din 2005
  - Codul civil elvețian, în vigoare de la 10 decembrie 1907
  - Ordonanța 05-02 din 27 februarie 2005, care modifică și completează Legea 84-11 din 9 iunie 1984 privind Codul familiei algerian
  - Înalta Curte de Casație și Justiție - www.scj.ro
  - Ministerul de Justiție - <http://portal.just.ro>
  - Guvernul Elvețian - www.admin.ch
  - Jurnalul Oficial al Uniunii Europene - <http://eur-lex.europa.eu>
  - Curtea Europeană a Drepturilor Omului - <http://hudoc.echr.coe.int>